

2022 r.

RAPORT HANDEL LUDŹMI

Handel ludźmi to przestępstwo

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Departament Spraw Międzynarodowych i Migracji

1. Spis treści

2.	Wprowadzenie	2
3.	Podstawy prawne	3
4.	Organizacja systemu walki z handlem ludźmi w Polsce	10
5.	Statystyczny obraz zjawiska	19
6.	Działania zrealizowane w 2022 roku	28
7.	Podsumowanie	32
8.	ABC Pomocy	32

2. Wprowadzenie

Jak co roku oddajemy w Państwa ręce raport dotyczący obszaru handlu ludźmi w Polsce. Rok 2022 naznaczony był przez konflikt zbrojny wywołany napaścią Rosji na Ukrainę. Spowodował on masowe przemieszczanie się ludności, zmuszając miliony obywateli Ukrainy do opuszczenia swoich domów w poszukiwaniu bezpiecznego schronienia. Polska, ze względu na swoje położenie geograficzne oraz podjęte działania pomocowe, stała się jednym z głównych kierunków migracji dla uchodźców z Ukrainy, poszukujących pracy i lepszych warunków życia.

Niestety, zwiększona migracja niesie ze sobą ryzyko wystąpienia przestępstwa handlu ludźmi. Uchodźcy, którzy często doświadczają bezradności, niepewności i trudności finansowych związanych z opuszczeniem ojczyzny, są szczególnie narażeni na wykorzystywanie przez grupy przestępcze. Mogą paść ofiarą wykorzystania w pracy przymusowej, seks biznesie lub innych formach wyzysku.

Należy równocześnie pamiętać, że od początku 2021 roku, reżim białoruski, zaostrzył swoje działania wobec opozycji i społeczeństwa obywatelskiego, prowadząc kampanię represji, aresztowań i prześladowań opozycjonistów. W rezultacie wielu Białorusinów uciekło do Polski w poszukiwaniu schronienia i ochrony przed prześladowaniami. Dodatkowo Białoruś destabilizuje Unię Europejską i jej państwa członkowskie organizując sponsorowany przez państwo przemyt migrantów. Są oni transportowani na Białoruś drogą lotniczą z kilkunastu państw trzecich (Bliskiego Wschodu i Afryki), by następnie podjąć próbę nielegalnego przekroczenia granicy polsko-białoruskiej.

Nie ulega wątpliwości, że zachowanie reżimu białoruskiego, w tym działania wymierzone bezpośrednio w cudzoziemców przebywających na granicy zewnętrznej UE z Białorusią, pozwala zakwalifikować je jako instrumentalizację nielegalnej migracji oraz mające cechy agresji hybrydowej. Zainicjowanie przez Białoruś wspomnianych działań wiąże się wprost z nadużyciem prawa humanitarnego oraz naruszeniem praw człowieka. Sprowadzeni migranci są traktowani przez władze białoruskie w sposób przedmiotowy. Znajdują się w skrajnie złym położeniu a to naraża ich m.in. na ryzyko wykorzystania w handlu ludźmi. Należy domniemywać, że takie zachowanie reżimu w Mińsku ma na celu wywołanie kryzysu humanitarnego i migracyjnego.

Wydarzenia te w dużej części determinowały działania podejmowane przez instytucje zajmujące się walką z przestępstwem handlu ludźmi. Nie należy jednak zapominać, że Polska jest jednocześnie krajem pochodzenia, krajem tranzytowym oraz krajem docelowym dla ofiar handlu ludźmi. Obywatele polscy, zarówno kobiety jak i mężczyźni, na terenie kraju są werbowani, a następnie wykorzystywani do pracy przymusowej, żebractwa, kradzieży lub wyłudzenia świadczeń oraz kredytów za granicą. W 2022 roku na terenie naszego kraju odnotowano również znaczną liczbę osób pochodzących z Ameryki Południowej (Kolumbii, Gwatemali, Wenezueli), które zostały wykorzystane w pracy przymusowej.

W związku z powyższym działania instytucji zwalczających zjawisko handlu ludźmi nakierowane były głównie na ochronę uchodźców oraz przeciwdziałanie pracy przymusowej, zarówno poprzez aktywne ściganie sprawców tego przestępstwa jak również działania informacyjno-edukacyjne.

3. Podstawy prawne

Prawo międzynarodowe

Polska jest jednym z wielu państw, które aktywnie przeciwdziałają procederowi handlu ludźmi, ponadto zapewnia również pomoc i wsparcie dla osób, które padły ofiarą tego procederu. Polska jest stroną wielu regulacji prawa międzynarodowego, w tym następujących:

[Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi](#)

[Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar](#)

[Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw](#)

[Dyrektywa Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami](#)

[Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne NZ](#)

[Protokół przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych](#)

[Konwencja NZ w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytucji](#)

[Konwencja Nr 182 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca zakazu i natychmiastowych działań na rzecz najgorszych form pracy dzieci](#)

[Konwencja Nr 105 Międzynarodowej Organizacji Pracy o zniesieniu pracy przymusowej](#)

Prawo krajowe

Oprócz zobowiązań międzynarodowych Polska wypracowała szereg regulacji prawa krajowego związanego z przeciwdziałaniem procederowi handlu ludźmi. Polskimi podstawami prawnymi do walki ze zjawiskiem handlu ludźmi są:

Kodeks karny

Pojęcie handlu ludźmi zostało ujęte w postaci trzelementowej definicji, na którą składa się: sposób działania sprawców, zastosowane przez nich środki i metody oraz cel wykorzystania.

Zgodnie z art. 115 §22 kodeksu karnego (dalej: kk):

„Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

1. przemocy lub groźby bezprawnej;
2. uprowadzenia;
3. podstępu;
4. wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania;
5. nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności;
6. udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą;

- w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka lub w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy.

Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1 - 6”.

Ostatni akapit przytoczonej regulacji prawnej odnosi się natomiast wyłącznie do sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest dziecko. Przyjmując konieczność zapewnienia szczególnej ochrony małoletnim ofiarom, ustawodawca ograniczył kwalifikację prawną czynu sprawcy wyłącznie do celu jego działania. W ten sposób w przypadku małoletnich pokrzywdzonych drugi element definicji (dotyczący metod i środków) nie musi być ujawniony, aby dany czyn został zakwalifikowany jako handel ludźmi.

W Polsce, zgodnie z art. 189a kodeksu karnego:

§ 1 Kto dopuszcza się handlu ludźmi, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2 Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

W świetle art. 189a § 1 kk handel ludźmi jest zagrożony karą pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, co oznacza, że jest zbrodnią. Z uwagi na wysoki stopień społecznej szkodliwości ustawodawca wprowadził również karalność formy stadialnej tj. przygotowania do popełnienia przestępstwa handlu ludźmi (art. 189a § 2 kk). Przygotowanie jest występkiem (kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5).

Przestępstwa powiązane z handlem ludźmi:

Do innych przestępstw uregulowanych w Kodeksie karnym, często związanych z procedrem handlu ludźmi można zaliczyć:

- **pozbawienie wolności (art. 189 kk)**
Ten, kto pozbawia człowieka wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, natomiast jeśli pozbawienie wolności odbywało się przez okres dłuższy niż 7 dni, to w takim przypadku sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Ponadto, jeżeli pozbawienie wolności trwało dłużej niż 7 dni dotyczy osoby nieporadnej ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. Natomiast, jeżeli pozbawienie wolności łączyło się ze szczególnym udręczeniem, sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3;
- **zmuszanie do określonego zachowania (art. 191 § 1 kk)**
Ten, kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3;
- **zmuszanie do prostytucji (art. 203 kk)**
Ten, kto przemocą, groźbą bezprawną, podstępem lub wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie, doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10;
- **stręczycielstwo i sutenerstwo (art. 204 kk)**
Ten, kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nakłania inną osobę do uprawiania prostytucji lub jej to ułatwia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Takiej samej karze podlega ten, kto czerpie korzyści majątkowe z uprawiania prostytucji przez inną osobę. Jeżeli natomiast osoba taka jest małoletnim, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Ustawa o cudzoziemcach

Aktem prawnym zapewniającym poszanowanie prawa m.in. zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi jest ustawa o cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013 roku.

Ustawa o cudzoziemcach (dalej: uoc) określa zasady i warunki dotyczące wjazdu, przejazdu, pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także wyjazdu cudzoziemców z tego terytorium. W ustawie została określona procedura postępowania i organy, które są właściwe w tych sprawach. Wskazuje się w niej m.in., że:

- cudzoziemcowi, w stosunku do którego istnieje domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 kk, wydaje się zaświadczenie potwierdzające istnienie tego domniemania. [art. 170 uoc];
- pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w stosunku do którego istnieje domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi uważa się za legalny przez okres ważności wydanego mu zaświadczenia, o którym mowa w art. 170 uoc. Pobyt cudzoziemca, któremu wydano zaświadczenie przestaje się uważać za legalny z chwilą odnotowania przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych we właściwym rejestrze informacji o tym, że cudzoziemiec: aktywnie, dobrowolnie i z własnej inicjatywy ponownie nawiązał kontakt z osobami podejrzanymi o popełnienie przestępstwa handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk), lub przekroczył lub usiłował przekroczyć granicę wbrew przepisom prawa;
- zaświadczenie, które jest wydawane przez organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi (art. 189a § 1kk), jest ważne przez okres 3 miesięcy

od dnia jego wydania, a w przypadku małoletniego cudzoziemca – przez okres 4 miesięcy od dnia jego wydania [art. 172 uoc];

- zezwolenie na pobyt czasowy cudzoziemcowi, który jest ofiarą handlu ludźmi, udzielane jest po spełnieniu łącznie następujących warunków: przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; podjął współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk), a w przypadku małoletniego cudzoziemca – otrzymał status pokrzywdzonego w postępowaniu w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk) oraz zerwał kontakty z osobami podejrzanymi o popełnienie przestępstwa handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk). [art. 176 uoc];
- minimalny okres ważności zezwolenia na pobyt czasowy wynosi 6 miesięcy [art. 177 uoc];
- zezwolenia na pobyt stały udziela się cudzoziemcowi na czas nieoznaczony, na jego wniosek, jeżeli: jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 kk i: przebywał na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie mu zezwolenia na pobyt stały przez okres nie krótszy niż 1 rok na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi, współpracował z organami ścigania w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi (art. 189a § 1 kk), ma uzasadnione obawy przed powrotem do państwa pochodzenia [art. 195 ust. 1 pkt 5 uoc].

Ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP

Art. 68. 1. Jeżeli wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej dotyczy osoby, która może wymagać szczególnego traktowania, w szczególności będącej:

6) ofiarą handlu ludźmi,

– Szef Urzędu ocenia, czy ta osoba wymaga szczególnego traktowania w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej lub w zakresie pomocy socjalnej.

2. Wnioskodawcę lub osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje, uznaje się za osoby wymagające szczególnego traktowania w zakresie pomocy socjalnej, w przypadku gdy może zachodzić potrzeba:

1) zakwaterowania ich w ośrodku:

a) przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych,

b) zapewniającym pokój jednoosobowy,

c) przeznaczonym wyłącznie dla kobiet lub kobiet z dziećmi;

2) umieszczenia ich w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub hospicjum;

3) umieszczenia ich w pieczy zastępczej odpowiadającej sytuacji psychofizycznej tych osób;

4) dostosowania diety do stanu ich zdrowia.

3. Szef Urzędu w celu dokonania oceny, czy osoba, o której mowa w ust. 1, wymaga szczególnego traktowania, może zlecić przeprowadzenie badań lekarskich lub psychologicznych, których koszt

pokrywa się z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Szefa Urzędu.

4. W przypadku gdy Szef Urzędu nie zleca przeprowadzenia badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w ust. 3, informuje osobę, która może wymagać szczególnego traktowania, że może ona z własnej inicjatywy i na własny koszt poddać się takim badaniom.

5. Osobę, która nie wyraziła zgody na przeprowadzenie badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w ust. 3, uważa się za osobę, która nie wymaga szczególnego traktowania.

6. Szef Urzędu dokonuje oceny, o której mowa w ust. 1, niezwłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz w każdym czasie do zakończenia postępowania, w przypadku gdy wyjdą na jaw nowe okoliczności dotyczące wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje.

Art. 69. 1. W przypadku cudzoziemca, który jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, czynności w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej wykonuje się:

- 1) w warunkach zapewniających cudzoziemcowi swobodę wypowiedzi, w sposób dostosowany do jego stanu psychofizycznego;
- 2) w terminie dostosowanym do jego stanu psychicznego i fizycznego, wyznaczonym przy uwzględnieniu terminów korzystania przez cudzoziemca ze świadczeń zdrowotnych;
- 3) w miejscu pobytu cudzoziemca, w przypadku gdy jest to uzasadnione stanem jego zdrowia;
- 4) w razie potrzeby z udziałem psychologa, lekarza lub tłumacza.

2. Na wniosek cudzoziemca, który jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, w przypadkach uzasadnionych jego potrzebami czynności w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej:

- 1) wykonuje osoba tej samej płci;
- 2) wykonuje się z udziałem psychologa, lekarza lub tłumacza płci wskazanej przez cudzoziemca.

Art. 69a. Przy udzielaniu pomocy socjalnej cudzoziemcowi, który jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, uwzględnia się potrzeby takiej osoby w zakresie zakwaterowania i wyżywienia.

Art. 69b. Przy udzielaniu małoletniemu pomocy socjalnej uwzględnia się konieczność zabezpieczenia jego interesów, biorąc pod uwagę w szczególności:

- 3) względy bezpieczeństwa i ochrony, w szczególności w przypadku gdy istnieje ryzyko, że małoletni jest ofiarą handlu ludźmi.

Ustawa o pomocy społecznej

Kolejną ustawą, która zapewnia ochronę i posiada odpowiednie narzędzia, aby zaspokoić podstawowe potrzeby polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (dalej: uops).

Najważniejsze zapisy ustawy dot. zagadnienia handlu ludźmi stanowią, że:

- cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia, o którym mowa w art. 170 uoc, lub na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 176 uoc. przysługuje prawo do świadczeń w formie interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego [art. 5a uops];
- pomoc społeczna jest udzielana osobom i rodzinom z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi [art. 7 pkt 7a uops];
- do zadań wojewody należy koordynowanie, w ramach systemu pomocy społecznej, działań w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi oraz wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi [art. 22 pkt 15 uops];

Ustawa o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin

Zgodnie z art. 41a ust. 1 ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin obywatelowi UE lub członkowi rodziny niebędącemu obywatelem UE, w stosunku do którego istnieje domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 Kodeksu karnego, wydaje się zaświadczenie potwierdzające domniemanie, że osoba jest ofiarą przestępstwa handlu ludźmi. Pierwsze zaświadczenie jest ważne przez okres 3 miesięcy, a w przypadku małoletniego obywatela UE lub małoletniego członka rodziny niebędącego obywatelem UE na okres 4 miesięcy od dnia jego wydania (art. 41b ust. 2). Zgodnie z art. 41b ust. 3 w/w ustawy kolejne zaświadczenie może być wydane na okres co najmniej 6 miesięcy, nie dłużej jednak niż na okres 3 lat w przypadku gdy spełnione są następujące warunki dotyczące obywatela UE lub członka jego rodziny:

- 1) przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) podjął współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego, a w przypadku małoletniego cudzoziemca – otrzymał status pokrzywdzonego w postępowaniu w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego;
- 3) zerwał kontakty z osobami podejrzanymi o popełnienie przestępstwa, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego.

Przepisy te są wzorowane na odpowiednich przepisach ustawy o cudzoziemcach, tj. art. 170 – 176.

Zmiany legislacyjne dot. handlu ludźmi

W wyniku agresji zbrojnej Rosji na Ukrainę w kierunku terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zaczęły kierować się tysiące obywateli Ukrainy, poszukujących schronienia. Z uwagi na powyższe, konieczne stało się opracowanie rozwiązań prawnych skierowanych do opisanej grupy cudzoziemców.

W 2022 r. uchwalono Ustawę o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, której celem jest stworzenie szczególnej regulacji zapewniającej doraźną podstawę prawną do legalnego pobytu obywatelom Ukrainy, którzy w wyniku działań wojennych zostali zmuszeni do opuszczenia swojego kraju pochodzenia i wjechali, posiadając stosowne uprawnienie wjazdowe, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Obywateli Ukrainy, o których mowa w ust. 1 tej ustawy, uznaje się za osoby korzystające w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej w rozumieniu art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Regulacje dot. handlu ludźmi zawarte ww. ustawie mają charakter prewencyjny i zaostryły kary przewidziane w Kodeksie karnym za popełnienie tego przestępstwa.

Cytując wspomniane regulacje:

- Art. 72. Skazując sprawcę, który w czasie trwania konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy popełnił przestępstwo, o którym mowa w:

4) art. 189a § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny – sąd orzeka karę pozbawienia wolności w wysokości od lat 10 do lat 15 albo karę 25 lat pozbawienia wolności.

Procedury wewnętrzne

W celu zwiększenia efektywności działań prowadzonych przez organy zajmujące się zwalczaniem przestępstwa handlu ludźmi opracowano procedury bazowe takie jak:

- Algorytm postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi,
- Algorytm identyfikacji i postępowania wobec małoletniej ofiary handlu ludźmi dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej,
- Procedura postępowania dla pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców rozpatrujących wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej w przypadku dokonania wstępnej identyfikacji cudzoziemca jako ofiary handlu ludźmi,
- Wytyczne dla inspektorów pracy wraz towarzyszącą im listą wskaźników identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej.

4. Organizacja systemu walki z handlem ludźmi w Polsce

Krajowy Plan Działań

Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi (dalej: KPD) jest podstawowym dokumentem dotyczącym funkcjonowania systemu zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi w Polsce. Jest to rządowy dokument, przyjmowany przez Radę Ministrów, zobowiązujący jego adresatów do wykonania określonych zadań w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Adresatami KPD są poszczególne jednostki administracji centralnej oraz inne instytucje i organizacje pozarządowe dobrowolnie zaangażowane w działania przeciwko handlowi ludźmi w Polsce. Głównym celem KPD jest zapewnienie warunków koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i wspierania ofiar tego przestępstwa. W tym kontekście celami szczegółowymi są:

- podnoszenie świadomości nt. zjawiska handlu ludźmi;
- podniesienie standardu wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi (w tym małoletnim ofiarom handlu ludźmi);
- poprawa skuteczności działań instytucji odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi poprzez doskonalenie narzędzi prawnych, struktur oraz wdrażanie najlepszych praktyk;
- podniesienie kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i wsparcie ofiar tego przestępstwa;
- pogłębienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi i efektywności podejmowanych działań;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej.

W dniu 17 listopada 2021 r. Rada Ministrów przyjęła KPD na lata 2022-2024. Jest to obowiązujący od dnia 01 stycznia 2022 r. plan rządowy określający kierunki działań w obszarze przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Instytucje zaangażowane w system zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi

Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Na mocy Zarządzenia nr 6 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 lutego 2019 r., utworzono Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Zespół jest organem pomocniczym Ministra SWiA oraz kontynuuje działania funkcjonującego od 2004 r. Międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. W grudniu 2022 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zainicjowało działania w zakresie zasadności powołania Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi jako organu doradczego przy Prezesie Rady Ministrów i nadania mu tym samym poziomowi międzyresortowego.

Do zadań Zespołu należy przede wszystkim:

- ocena realizacji programów mających na celu zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi;
- inicjowanie działań zmierzających do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi;
- przygotowywanie projektów KPD przeciwko handlowi ludźmi, monitorowanie wykonalności zaplanowanych zadań oraz opracowywanie corocznych sprawozdań z wykonania KPD.

W ramach Zespołu funkcjonują dwie grupy stałe oraz grupy doraźne powołane do wykonywania wskazanego przez Krajowy Plan Działań zadania.

Grupy stałe

- **Grupa robocza ds. monitorowania realizacji KPD**
- **Grupa robocza ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi**

Grupa ad hoc

- **Grupa robocza ds. podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania**, a także innych organów zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi, w zakresie dotyczącym postępowania w sprawach o handel ludźmi

(W 2022 r. zakończono prace nad podręcznikiem. Proces wydawniczy trwał do lipca 2022 r. Podręcznik został ostatecznie opublikowany w sierpniu 2022 r. i jest dostępny online pod linkiem: <https://www.gov.pl/attachment/dc41a856-3f04-4540-ab53-1c40731699ae>;

W związku z powyższym Grupa zakończyła swoją działalność)

W skład Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi według stanu obowiązującego w 2022 r. wchodzi przedstawiciele następujących instytucji: Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Ministerstwa Edukacji i Nauki, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, Prokuratury Krajowej, Głównego Inspektoratu Pracy, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Biura Rzecznika Praw Dziecka, Ośrodka Rozwoju Edukacji, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, La Strada – Fundacji przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu, Stowarzyszenia PoMOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej,

Fundacji ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych, Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć, Armii Zbawienia, Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji – IOM, Fundacji Light House, Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

Poziom instytucjonalny

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

**Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji**

W strukturach Departamentu Spraw Międzynarodowych i Migracji MSWiA funkcjonuje Zespół do Spraw Koordynacji Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, który odpowiedzialny jest za:

- monitorowanie prac związanych z realizacją zadań zapisanych w Krajowym Planie Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi;
- proponowanie zadań w kolejnych edycjach Krajowego Planu;
- monitorowanie realizacji zadań publicznych dotyczących wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi zleczanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, (aktualnie zadanie występuje pod nazwą „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi”);
- obsługę prac Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi i Grup Roboczych;
- podnoszenie świadomości w zakresie problematyki handlu ludźmi.

Urząd do Spraw Cudzoziemców

**URZĄD DO SPRAW
CUDZOZIEMCÓW**

Urząd pełni istotną rolę w zakresie wstępnej identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi wśród cudzoziemców, ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce. W ramach prowadzonych postępowań o nadanie statusu uchodźcy, pracownicy Urzędu mogą uzyskiwać informacje wskazujące, że cudzoziemiec padł ofiarą handlu ludźmi. W Urzędzie został powołany nieetatowy koordynator do spraw związanych z handlem ludźmi odpowiedzialny za koordynację działań oraz właściwy przepływ informacji.

Policja

POLICJA

Do działań w zakresie zwalczania handlu ludźmi decyzją Komendanta Głównego Policji z dnia 22 stycznia 2014 r. powołany został Wydział do Walki z Handlem Ludźmi Biura Służby Kryminalnej (obecnie Biuro Kryminalne) Komendy Głównej Policji. Do zadań Wydziału należy przede wszystkim zwalczanie przestępczości związanej z handlem ludźmi, pedofilią i pornografią dziecięcą oraz przestępczości przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. W zakresie swych zadań Wydział do Walki z Handlem Ludźmi współpracuje z organami sprawiedliwości, administracji publicznej i kontroli państwowej, organizacjami pozarządowymi, społecznymi i instytucjami użyteczności publicznej. Ponadto, Wydział realizuje działania o charakterze międzynarodowym poprzez współpracę operacyjną i śledczą z organami ścigania innych państw. Wydział do Walki z Handlem Ludźmi m.in. nadzoruje i koordynuje prace

komórek do walki z Handlem Ludźmi powołanych na podstawie Zarządzenia KGP¹ w służbie kryminalnej w komendach wojewódzkich. Do zadań komórek do walki z Handlem Ludźmi należy w szczególności wykrywanie handlu ludźmi, nadzorowanie i koordynowanie zadań wykonywanych przez komendy powiatowe Policji oraz podległe im jednostki Policji w zakresie wykrywania handlu ludźmi, identyfikowanie i wspomaganie procesu identyfikacji ofiar handlu ludźmi, uczestniczenie w międzynarodowych operacjach, w szczególności udział we wspólnych zespołach śledczych utworzonych w celu wykrywania handlu ludźmi, współpraca poza policyjna oraz organizowanie i prowadzenie zajęć z doskonalenia zawodowego policjantów służby kryminalnej w zakresie wykrywania handlu ludźmi. Przedstawiciele Wydziału do walki z Handlem Ludźmi biorą udział w pracach międzynarodowych zespołów/grup roboczych/grup eksperckich m.in. jako:

- koordynator/ekspert krajowy Analitycznego Pliku Roboczego Europolu AWF SOC – AP Phoenix skupionego na zwalczaniu przestępstwa handlu ludźmi,
- koordynator/ekspert krajowy analitycznego projektu roboczego Europolu AWF SOC – AP Twins (zwalczanie wykorzystywania seksualnego małoletnich i pornografii dziecięcej),
- koordynator krajowy unijnego priorytetu EMPACT THB (Europejskiej Multidyscyplinarnej Platformy p-ko Zagrożeniu Przestępczością Handlu Ludźmi), stanowiącej realizację zadań wyznaczonych przez MSWiA i jeden z elementów Polityki Bezpieczeństwa UE na lata 2021-2023,
- koordynator krajowy unijnego priorytetu EMPACT CSE (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats – Europejska Multidyscyplinarna Platforma p-ko Zagrożeniu Przestępczością) „cyberprzestępczość – zwalczanie wykorzystywania seksualnego dzieci” w ramach Cyklu Polityki Bezpieczeństwa UE w obszarze zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości na lata 2021 – 2023.

Straż Graniczna

Straż Graniczna pełni szczególną funkcję w zakresie walki z handlem ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców. To funkcjonariusze Straży Granicznej bardzo często mają pierwszy kontakt z ofiarami tego przestępstwa, a w związku z tym, często dokonują identyfikacji ofiar. Jak wszystkie opisane instytucje, Straż Graniczna uczestniczy w wykonywaniu zadań ujętych w KPD. Zarząd Operacyjno-Śledczy Komendy Głównej SG koordynuje realizację przedsięwzięć, wynikających z KPD, a także merytorycznie nadzoruje działania jednostek organizacyjnych SG w przedmiocie zwalczania i zapobiegania handlu ludźmi w Polsce.

Ponadto w strukturach Zarządu Operacyjno-Śledczego Komendy Głównej SG funkcjonuje w ramach Wydziału I Sekcja I zajmująca się tematycznie nielegalną migracją i handlem ludźmi, która odpowiada m.in. za koordynację i nadzór nad działaniami podejmowanymi przez SG w zakresie zwalczania handlu ludźmi. W każdym z oddziałów Straży Granicznej w wydziale operacyjno-śledczym powołano nieetatowego koordynatora do spraw zwalczania handlu ludźmi, odpowiedzialnego za koordynację i współpracę pomiędzy właściwymi komórkami organizacyjnymi Straży Granicznej, Policji oraz innymi instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie tego procederu.

---

¹ Zarządzenie nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2016 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych zadań w zakresie wykrywania handlu ludźmi (Dz. Urz. KGP poz. 61).

Prokuratura

PROKURATURA KRAJOWA

Za walkę z handlem ludźmi w Prokuraturze Krajowej odpowiedzialny jest Departament do Spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji. Jednostka ta koordynuje działania Prokuratury w zakresie ścigania handlu ludźmi. Wyznaczony jest specjalny prokurator-koordynator ds. handlu ludźmi. Od 2007 r. w byłych Prokuraturach Apelacyjnych, a obecnie w każdej z Prokuratur Regionalnych oraz Prokuratur Okręgowych, wyznaczeni są prokuratorzy pełniący funkcję konsultantów w zakresie handlu ludźmi. W 2014 roku zostały skierowane do użytku dla prokuratorów prowadzących sprawy dotyczące handlu ludźmi *Wskazówki dotyczące prowadzenia postępowań w sprawach handlu ludźmi*.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Pomoc społeczna odgrywa kluczową rolę w zakresie wsparcia ofiar handlu ludźmi. W ramach pomocy społecznej przewidziana jest możliwość udzielenia interwencji kryzysowej bezpośrednio z uwagi na potrzebę ochrony ofiar. W 2014 roku MRiPS przyjęło opracowane przez grupę ekspercką ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi *Standardy bezpiecznego schronienia dla ofiar handlu ludźmi* i przekazało je, uczestnikom specjalistycznych szkoleń pt.: „Wsparcie ofiar handlu ludźmi”, jako element wiedzy specjalistycznej w tym zakresie. MRiPS wspólnie z MSWiA, Strażą Graniczną oraz organizacjami pozarządowymi prowadzi od 2008 r. coroczny cykl szkoleń dla personelu jednostek organizacyjnych pomocy społecznej nt. wsparcia ofiar handlu ludźmi, w tym również na temat zasad i współpracy z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym.

Państwowa Inspekcja Pracy

Państwowa Inspekcja Pracy (PIP) jest organem powołanym do kontroli przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy oraz legalności zatrudnienia. W zadania PIP wpisują się działania ukierunkowane na ujawnianie przypadków pracy wykonywanej z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa. Inspektorzy pracy PIP w ramach posiadanych kompetencji uprawniających ich do wstępu do pomieszczeń wykonywania pracy w każdym czasie, pozyskiwania informacji od pracowników i innych osób znajdujących się na terenie zakładu pracy, a także dzięki uprawnieniom do kontroli podmiotów świadczących usługi pośrednictwa pracy i pracy tymczasowej oraz pracodawców użytkowników, mają możliwość ujawnienia potencjalnych ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej i powiadomienia o tym fakcie służb właściwych do zwalczania tego rodzaju przestępstw. Z uwagi na to, że często ofiarami handlu ludźmi do pracy przymusowej padają cudzoziemcy, działania kontrolne PIP realizowane są – w uzasadnionych przypadkach – we współpracy z funkcjonariuszami Straży Granicznej. Współpraca z ww. formacją realizowana jest m.in. w oparciu o postanowienia porozumienia w sprawie zasad współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej z dnia 10 grudnia 2018 r. (które zastąpiło uprzednio obowiązujące porozumienie z 12 maja 2015 r.). Przewiduje ono nie tylko realizację wspólnych kontroli dotyczących legalności zatrudnienia cudzoziemców, lecz także wspólne działania o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, adresowane zarówno do podmiotów powierzających pracę cudzoziemcom jak i do cudzoziemców świadczących pracę w Polsce. Dzięki realizowanej

współpracy, zidentyfikowane przypadki handlu ludźmi do pracy przymusowej mogą być przedmiotem śledztw prowadzonych w tych sprawach przez Straż Graniczną. Na poziomie centralnym przedstawiciele Głównego Inspektoratu Pracy uczestniczą w pracach Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi powołanego przy Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji jak i w Grupach Roboczych tego Zespołu. Organy PIP realizują – zarówno centralnie jak i na poziomie lokalnym – zadania ujęte w Krajowym Planie Działania Przeciwko Handlowi Ludźmi. Nie bez znaczenia dla realizacji zadań PIP w obszarze przeciwdziałania i zwalczania handlu ludźmi do pracy przymusowej pozostaje współdziałanie PIP z innymi instytucjami i organizacjami w ramach wojewódzkich zespołów do walki z handlem ludźmi oraz współpraca z Fundacją LA STRADA.

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

W Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej funkcjonuje Zespół do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw będący organem pomocniczym ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. W obecnym kształcie został powołany na mocy Zarządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 21 stycznia 2020 r. Zespół stanowi platformę współpracy administracji rządowej z przedstawicielami biznesu i partnerami społeczno-gospodarczymi na rzecz adaptacji do wyzwań zrównoważonego rozwoju poprzez upowszechnianie społecznej odpowiedzialności w praktykach rynkowych. Koncepcja społecznej odpowiedzialności, wokół której koncentrują się prace Zespołu, odnosi się według normy ISO 26000 do obszarów: ład organizacyjny, prawa człowieka, praktyki z zakresu pracy, środowisko, uczciwe praktyki operacyjne, zagadnienia konsumenckie, zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności lokalnej. U podstaw społecznej odpowiedzialności w kompleksowych obszarach praw człowieka oraz praktyk z zakresu pracy leży konieczność zadbania o to, by nie dochodziło do najcięższej formy łamania praw pracownika – pracy przymusowej.

Poziom regionalny

Zespoły wojewódzkie do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi

W skład Zespołów Wojewódzkich wchodzi przedstawiciele różnych instytucji publicznych, organów ścigania i organizacji pozarządowych na szczeblu regionalnym. Udział przedstawicieli poszczególnych instytucji uzależniony jest od decyzji wojewody. W pracach dotychczas powołanych Zespołów udział biorą, przede wszystkim, przedstawiciele urzędów wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, prokuratur, inspekcji pracy, urzędów pracy, samorządów, kuratoriów oświaty i placówek oświatowych oraz organizacji pozarządowych.

Przedstawiciele instytucji uczestniczących w pracach Zespołów Regionalnych zwiększają efektywność swoich działań poprzez bieżącą wymianę informacji oraz koordynację wszelkich podejmowanych przedsięwzięć, w tym o charakterze prewencyjnym.

Poziom organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe pełnią funkcję wspierającą organy i instytucje państwowe w działaniach na rzecz zwalczania handlu ludźmi, pomocy ofiarom i edukowaniu społeczeństwa.

Ogólnopolska Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi

Organizacje pozarządowe zaangażowane w zwalczanie handlu ludźmi skupiają się Ogólnopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi, która powstała w lipcu 2014 roku w ramach realizacji projektu finansowanego ze środków Funduszu Norweskiego. Obecnie Sieć skupia 19 organizacji pozarządowych. Głównym zamierzeniem Sieci jest utworzenie wysokospecjalistycznej sieci organizacji przeciwdziałających handlowi ludźmi w celu poprawy jakości i efektywności ich pracy, profesjonalizacji działań oraz wzmocnienia potencjału, tak by w efekcie mogły być partnerem instytucji publicznych i organów ścigania we wspólnych działaniach, mających na celu zapobieganie handlowi ludźmi oraz wsparcie ofiar tego przestępstwa. W ramach działań Sieci znajduje się m.in. wzmocnienie Zespołów Wojewódzkich ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi, opracowanie standardów świadczenia usług dla ofiar handlu ludźmi, w szczególności zachowania bezpieczeństwa i prywatności oraz szacunku dla wyborów ofiar, a także zorganizowanie serii warsztatów z tematyki handlu ludźmi dla organizacji pozarządowych. Dzięki działaniom Sieci wybrane organizacje pozarządowe z terenu całej Polski są przygotowywane do pracy z ofiarami handlu ludźmi.

Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada

Celem powstałej w 1996 r. Fundacji jest działanie na rzecz poszanowania praw człowieka, zwalczanie handlu ludźmi, niewolnictwa i pracy przymusowej oraz przeciwdziałanie eksploatacji prostytutki, a także przestępstwom przeciwko wolności i zdrowiu jednostki. Fundacja od początku swojego istnienia działa aktywnie na rzecz pomocy ofiarom. W 2021 r. Fundacja La Strada wygrała konkurs MSWiA na prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi w roku 2022, zapewniając wyspecjalizowaną kadrę i schronisko dla pokrzywdzonych w Warszawie.

Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej

Misją działającego od 1998 r. Stowarzyszenia jest kompleksowa pomoc kobietom w sytuacji kryzysowej poprzez: zapewnienie bezpiecznego schronienia, wsparcie w procesie rozwoju osobistego, działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie przemocy, handlu ludźmi i przymuszonej prostytutki. Głównym celem Stowarzyszenia jest pomoc kobietom i ich dzieciom zagrożonym lub dotkniętym przemocą seksualną, fizyczną i psychiczną, ofiarom handlu kobietami oraz ich rodzinom. Stowarzyszenie jest zaangażowane w funkcjonowanie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego, w ramach którego prowadzi w Katowicach schronisko dla pokrzywdzonych kobiet i kobiet z dziećmi.

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć

Pozarządowa organizacja pożytku publicznego założona w 2002 roku w Krakowie. CPPHN działa na rzecz ochrony praw człowieka, przede wszystkim świadcząc bezpłatną pomoc prawną osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i dyskryminacją, w tym osobom ubogim, ofiarom przemocy domowej, cudzoziemcom i uchodźcom, prowadzi monitoringi przestrzegania standardów praw człowieka,

podejmuje interwencje prawne i działalność rzeczniczą oraz realizuje projekty badawcze i edukacyjne. Centrum podejmuje także działania mające na celu przeciwdziałanie handlowi ludźmi, w tym dziećmi, poprzez organizowanie kampanii społecznych oraz udzielanie wsparcia prawnego ofiarom. Centrum publikuje także cykliczne raporty dotyczące handlu ludźmi w Polsce, w których oprócz analizy skali i obrazu zjawiska, jest oceniany także system pomocy ofiarom przestępstwa.

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

Działająca od 1991 roku Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (dawniej Fundacja Dzieci Niczyje) wspiera dzieci i ich rodziny niosąc pomoc w sytuacjach krzywdzenia. W jej placówkach pomoc psychologiczną i prawną mogą znaleźć dzieci, które doświadczyły krzywdzenia (przemocy fizycznej, przemocy psychicznej, wykorzystywania seksualnego, zaniedbania, cyberprzemocy) oraz ich rodziny. Oferowane jest również wsparcie rodzicom małych dzieci w wieku 0-6 lat, którzy z różnych względów nie są przygotowani do świadomej, bezpiecznej opieki i wychowania swoich dzieci. Celem Fundacji jest wspieranie dzieci w przezwyciężeniu traum, jakie niosą za sobą doświadczenia krzywdy. Fundacja aktywnie współpracuje z Policją, w kwestii zwalczania przestępstw związanych z wykorzystywaniem seksualnym dzieci. Fundacja prowadzi Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111, jest inicjatorem strony internetowej stopseksurystyce.fdds.pl, gdzie można zgłaszać przypadki wystąpienia przestępstw wykorzystywania seksualnego dzieci bezpośrednio do Policji.

Itaka – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych

Założona w 1999 r. organizacja pozarządowa zajmuje się problemem zaginięć w Polsce. Jest organizacją pożytku publicznego. Itaka odnajduje zaginionych, pomaga ich rodzinom, przeciwdziała zaginięciom. Prowadzi internetową bazę danych osób zaginionych, całodobową linię wsparcia dla zaginionych i ich rodzin oraz *Telefon w Sprawie Zaginionego Dziecka*. Wszelką pomoc Itaka świadczy bezpłatnie. Fundacja współpracuje z Komendą Główną Policji i jest organizacją członkowską Federacji Missing Children Europe.

Fundacja Light House

Fundacja Light House to chrześcijańska organizacja praw człowieka powstała w 2017 roku, posiadająca jednak zaplecze w postaci 10 lat doświadczenia w walce z handlem ludźmi i współczesnym niewolnictwem na skalę międzynarodową. Celem działania Fundacji Light House jest przeciwdziałanie i zwalczanie handlu ludźmi, współczesnego niewolnictwa, pracy przymusowej oraz przymusowej prostytucji, niesienie pomocy ofiarom tych i podobnych przestępstw oraz wspieranie pokrzywdzonych w odbudowie życia. Fundacja oferuje schronienie, poradnictwo i wsparcie dla ofiar i ich rodzin, w tym bezpośrednie wsparcie podczas kontaktu z organami ścigania. Ważnym celem Fundacji jest tworzenie nowych rozwiązań i standardów pomocy, w tym również szkolenia dla organów ścigania, instytucji i organizacji. Fundacja działa tworząc sieci współpracy, aktywnie wzbudzając świadomość społeczną poprzez wykłady, szkolenia i kampanie społeczne.

Fundacja Czas wolności

Fundacja Czas Wolności to organizacja, której głównym celem jest przeciwdziałanie problemowi handlu ludźmi, i pracy przymusowej, niesienie wolności tym, którzy stali się ofiarami niewolnictwa, przymusowej prostytucji, ofiarom przemocy, uciskanym, zniewolonym i wykorzystywanym oraz zapewnienie im pomocy, opieki, ochrony, rehabilitacji i możliwości rozwoju.

Inne

Lista powyższych organizacji pozarządowych nie jest pełna. Pomoc ofiarom handlu ludźmi udziela kilkadziesiąt podmiotów m.in. Caritas, Polski Czerwony Krzyż, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta i wiele innych organizacji, fundacji oraz stowarzyszeń, świadczących różne formy wsparcia dla osób poszkodowanych, w tym także dla pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi.

Wsparcie instytucjonalne

[Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi](#)

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi (dalej: KCIK) jest zadaniem publicznym, realizowanym i finansowanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, skierowanym do polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi. Co roku MSWiA ogłasza otwarty konkurs na prowadzenie KCIK. W 2022 r. Centrum było prowadzone przez Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada oraz Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej.

KCIK zostało powołane po to, aby nieść pomoc i wsparcie ofiarom handlu ludźmi w Polsce. W ramach jego zadań mieści się identyfikacja ofiar handlu ludźmi, interwencja, poradnictwo prewencyjne, konsultacje dla instytucji i organizacji oraz prowadzenie specjalistycznego schroniska dla ofiar. Pracownicy KCIK udzielają porad nie tylko ofiarom handlu ludźmi, ale także ich bliskim, organizacjom i instytucjom zaangażowanym w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i zapewniającym pomoc ofiarom, osobom zagrożonym handlem ludźmi.

Kluczowa w udzielaniu pomocy ofiarom handlu ludźmi jest ich wstępna identyfikacja, którą w większości przypadków przeprowadzają organy ścigania. Po identyfikacji ofiary następuje konieczność zapewnienia jej bezpieczeństwa, odizolowania od sprawców i umieszczenia w bezpiecznym miejscu. To najważniejszy cel działania KCIK: kompleksowa pomoc ofiarom procederu, która jest udzielana przez organizacje pozarządowe. Osoba objęta pomocą może liczyć na pełne wsparcie: bezpieczne schronienie, opiekę medyczną i psychologiczną, konsultacje prawne.

Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM), w oparciu o Porozumienie z Ministrem MSWiA zawarte w 2005 r. i aneksowane w listopadzie 2011 r., realizuje program pomocy w dobrowolnym powrocie i reintegracji. W ramach programu osoby uznane jako ofiary handlu ludźmi mogą uzyskać wsparcie w powrocie do kraju pochodzenia oraz pomoc reintegracyjną. IOM świadczy m.in. doradztwo w zakresie powrotów, ułatwiające podjęcie świadomej decyzji o powrocie, indywidualną ocenę ryzyka związanego z powrotem, pomoc medyczną, pomoc w uzyskaniu dokumentów podróży oraz organizacji niezbędnych formalności związanych z powrotem. IOM zapewnia zakwaterowanie i wyżywienie przed i w trakcie podróży oraz organizację i finansowanie podróży powrotnej. Po powrocie do kraju pochodzenia, beneficjenci mogą otrzymać pomoc reintegracyjną mającą na celu zaspokojenie najpilniejszych potrzeb, wsparcie w podjęciu zatrudnienia lub rozpoczęciu działalności oraz szkolenie zawodowe.

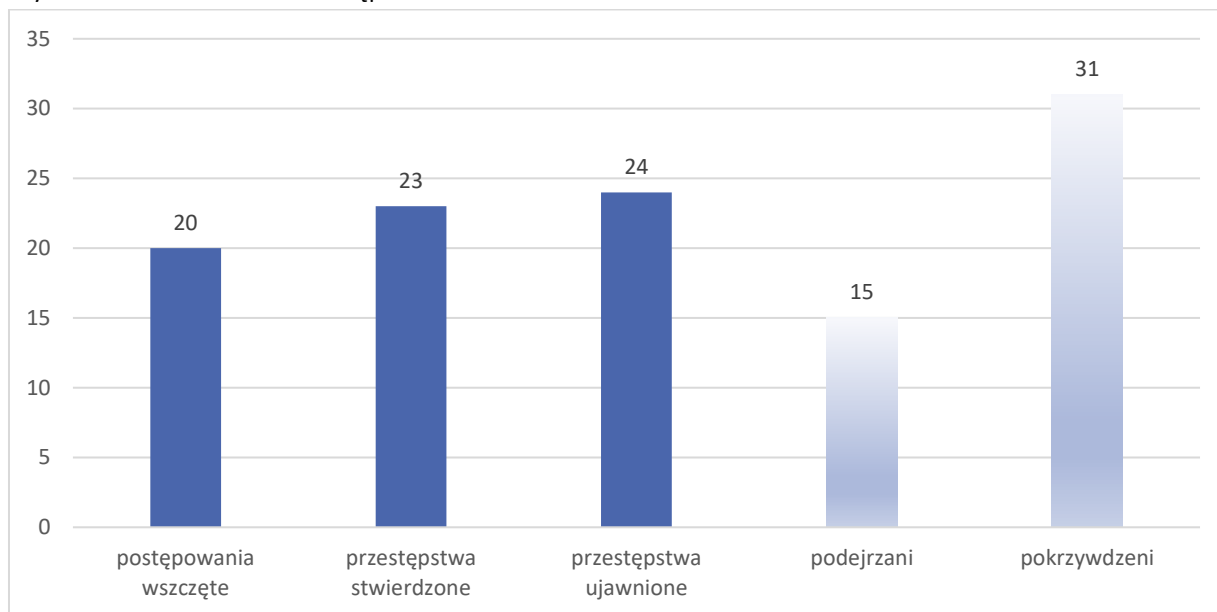
5. Statystyczny obraz zjawiska

Z uwagi na różną metodologię gromadzenia danych przyjętą przez podmioty zajmujące się tematyką handlu ludźmi, poniższe statystyki w celu zapewnienia przejrzystości zostały przedstawione odrębnie. Istotnym uzupełnieniem aktualnego obrazu zjawiska są również informacje pochodzące od organizacji pozarządowych współpracujących z organami ścigania i wymiarem sprawiedliwości w zakresie wspierania pokrzywdzonych tym przestępstwem.

Policja

Policja jako organ ścigania podejmuje wszelkie starania, aby wykrywać i ścigać sprawców przestępstw. Działania Policji w 2022 r. skutkowały: wszczęciem 20 postępowań dotyczących handlu ludźmi, stwierdzeniem 23 przestępstw, ujawnieniem 24 przestępstw. 15 osobom przedstawiono zarzuty popełnienia przestępstwa handlu ludźmi. Zidentyfikowano 31 pokrzywdzonych.

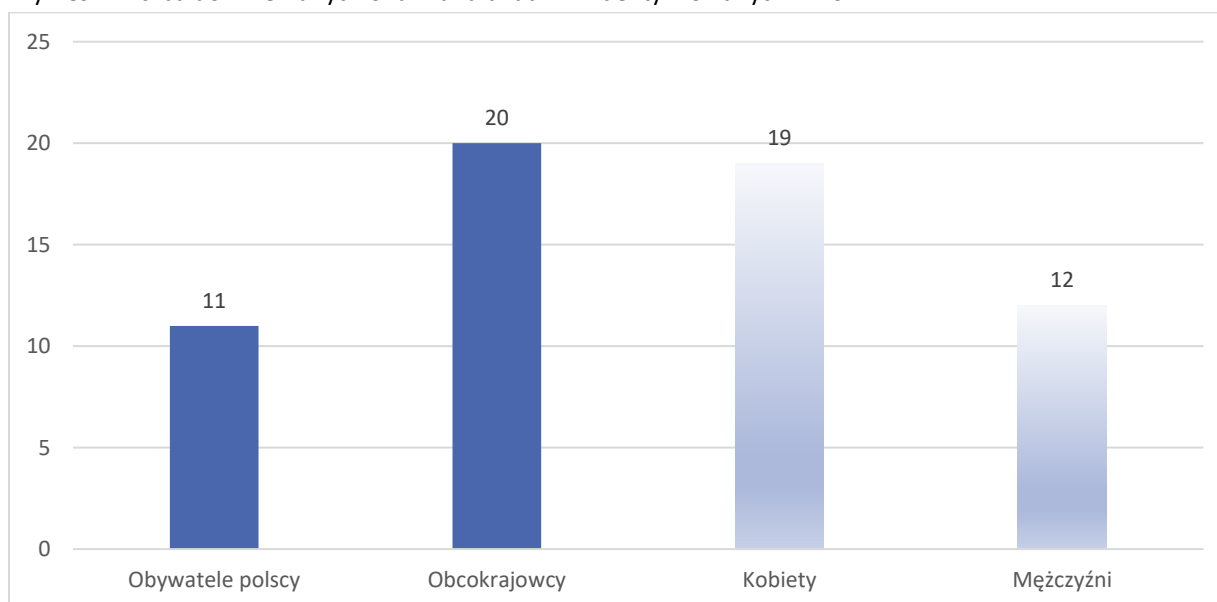
Wykres 1. Handel ludźmi. Przestępstwo z art. 189a § 1-2 kk w 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

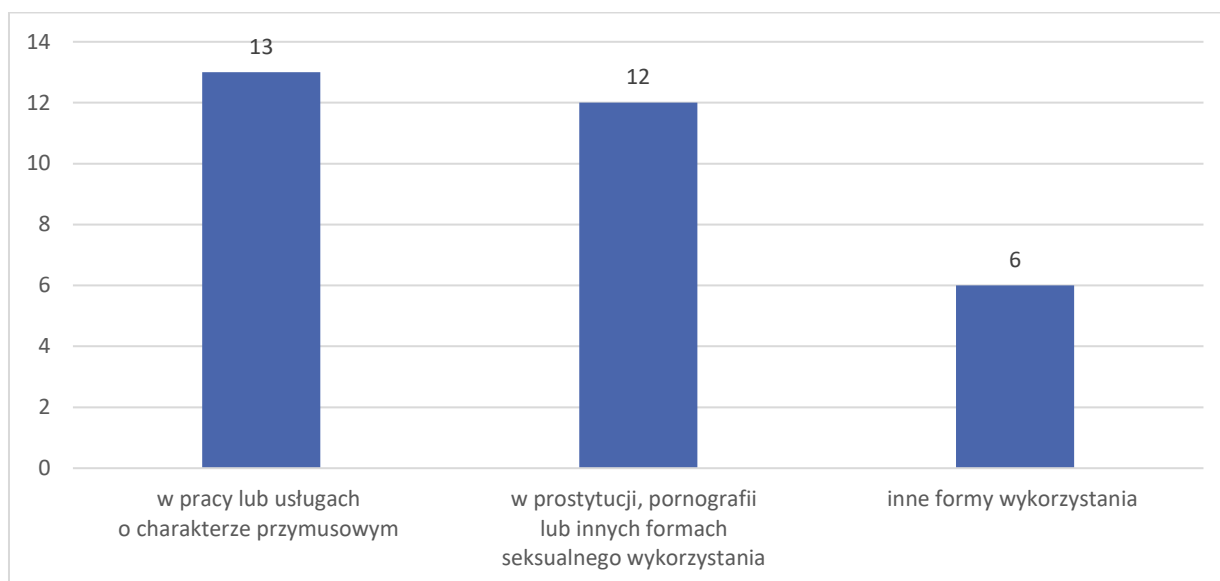
W 2022 r. zidentyfikowano 31 domniemanych ofiar handlu ludźmi, 19 kobiet oraz 11 mężczyzn. Wśród ofiar większość stanowili obywatele Polski (11 osób) oraz obcokrajowców (9 ob. Ukrainy, 3 ob. Wietnamu, 2 ob. Białorusi, 2 ob. Kolumbii oraz po 1 ob. Rumuni, Słowacji, Czech i Łotwy). 13 osób zostało wykorzystanych w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, 12 osób stanowiły osoby wykorzystane do prostytucji lub pornografii natomiast 6 osoba w innych formach wykorzystania w tym żebractwie.

Wykres 2. Liczba domniemanych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych w 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

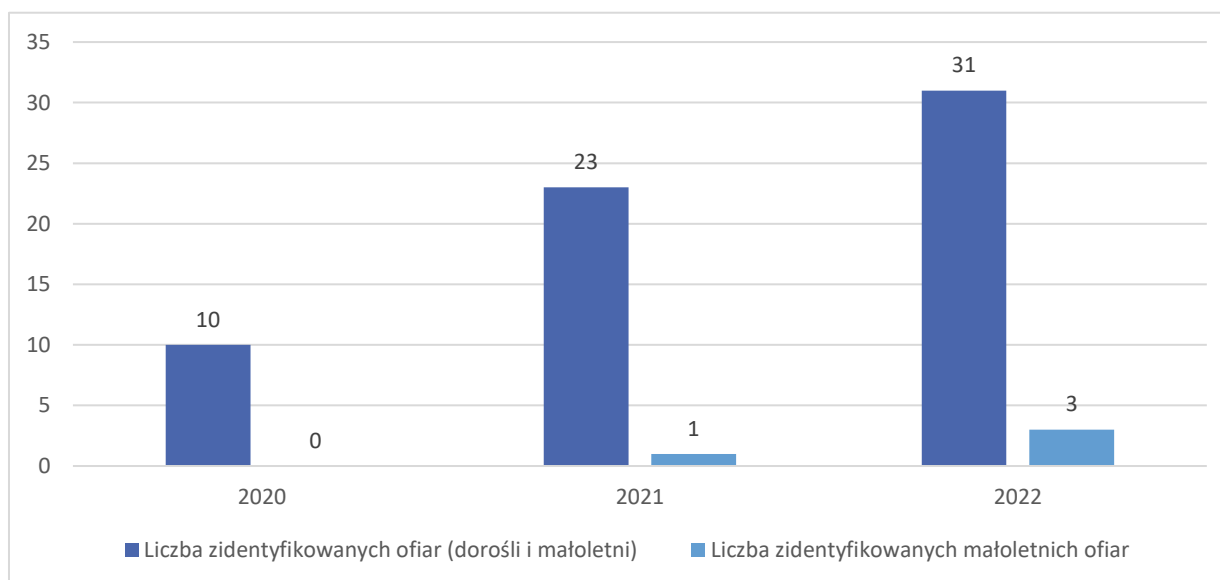
Wykres 3. Charakter wykorzystania potencjalnych ofiar handlu ludźmi w 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

W 2022 r. zidentyfikowano 3 os. małoletnie będące domniemanymi ofiarami handlu ludźmi. Spośród ogółu zidentyfikowanych w 2022 r. domniemanych ofiar handlu ludźmi 21 osób mogło być wykorzystanych na terenie Polski, 10 na terenie Republiki Federalnej Niemiec i 1 na terenie Wielkiej Brytanii. W przypadku nieletniej ob. Rumunii ustalono dwa kraje wykorzystania: Polskę i Niemcy. Chęć skorzystania z pomocy w ramach KCIK wyraziło 6 zidentyfikowanych przez Policję osób.

Wykres 4. Liczba potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych w latach 2020 - 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Policji

Przykładowe postępowanie/śledztwo:

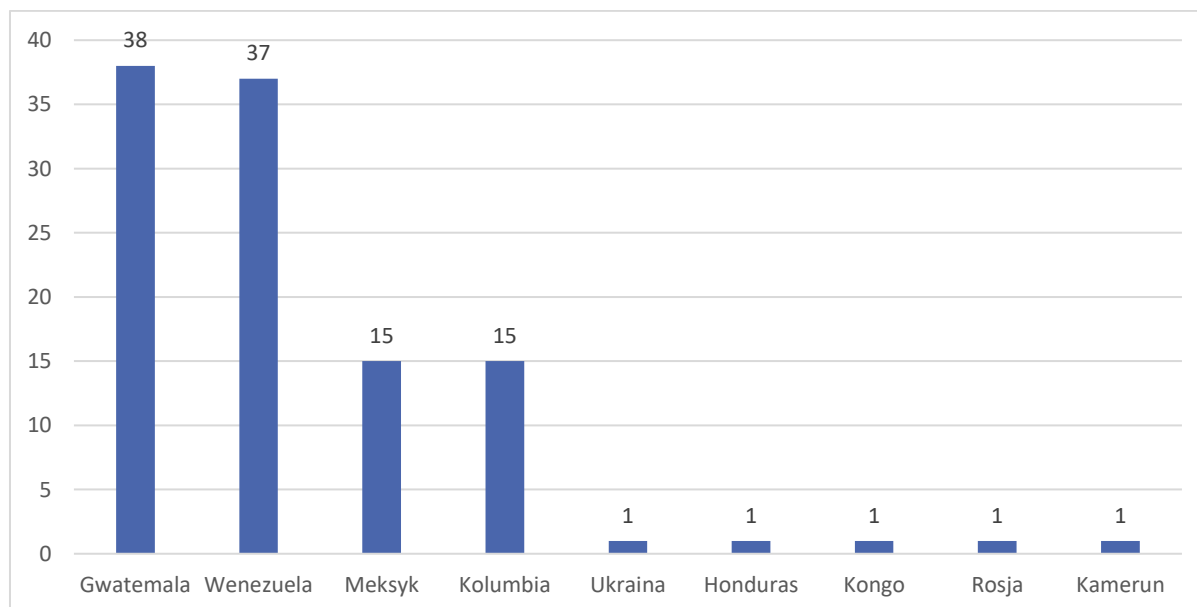
„...śledztwo, wszczęte w dniu 5 października 2022 roku w sprawie zaistniałego w okresie od co najmniej lipca 2022 roku do dnia 3 października 2022 roku przestępstwa handlu ludźmi, polegającego na działaniu wspólnie i w porozumieniu członków zorganizowanej grupy przestępczej, którzy wykorzystując krytyczne położenie w zakresie sytuacji majątkowej pokrzywdzanego dokonali na terytorium Republiki Łotwy jego zwerbowania oraz przetransportowania na teren Rzeczypospolitej Polskiej pokrzywdzonego, w celu wykorzystania w żebractwie. Następnie dopuszczając się przestępstwa z art. 189a kk przetrzymywali pokrzywdzonego w pomieszczeniu mieszkalnym na terenie woj. wielkopolskiego, dopuszczając się przy tym ataków przemocy względem niego w postaci uderzania ręką po ciele oraz gróźb bezprawnych, a także wywiezienia pokrzywdzonego do lasu i pozostawienia go tam, w sytuacji, kiedy pokrzywdzony jest osobą niepełnosprawną ruchowo, poruszającą się na wózku inwalidzkim...”

Źródło: Komenda Główna Policji

Straż Graniczna

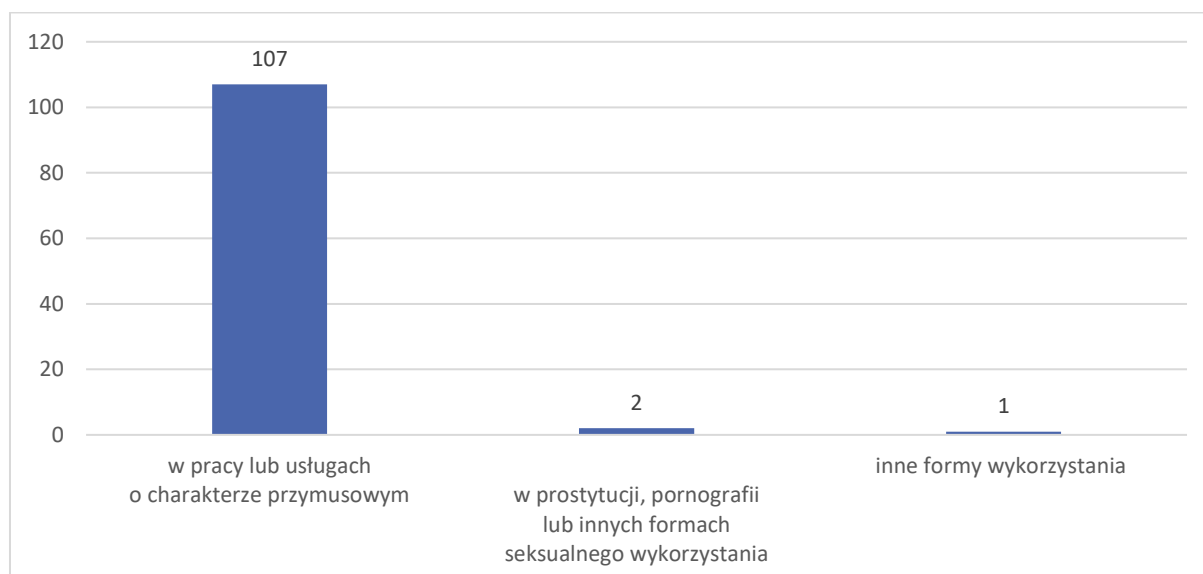
Straż Graniczna jako organ uprawniony do zwalczania przestępstwa handlu ludźmi w 2022 r. zidentyfikowała 110 potencjalnych ofiar handlu ludźmi, 85 mężczyzn i 25 kobiet. Do pracy przymusowej zostało wykorzystanych 107 osób, natomiast do prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania 3 osoby.

Wykres 5. Obywatelstwo potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych przez Straż Graniczną w 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Straży Granicznej

Wykres 6. Charakter wykorzystania potencjalnych ofiar handlu ludźmi w 2022 r.

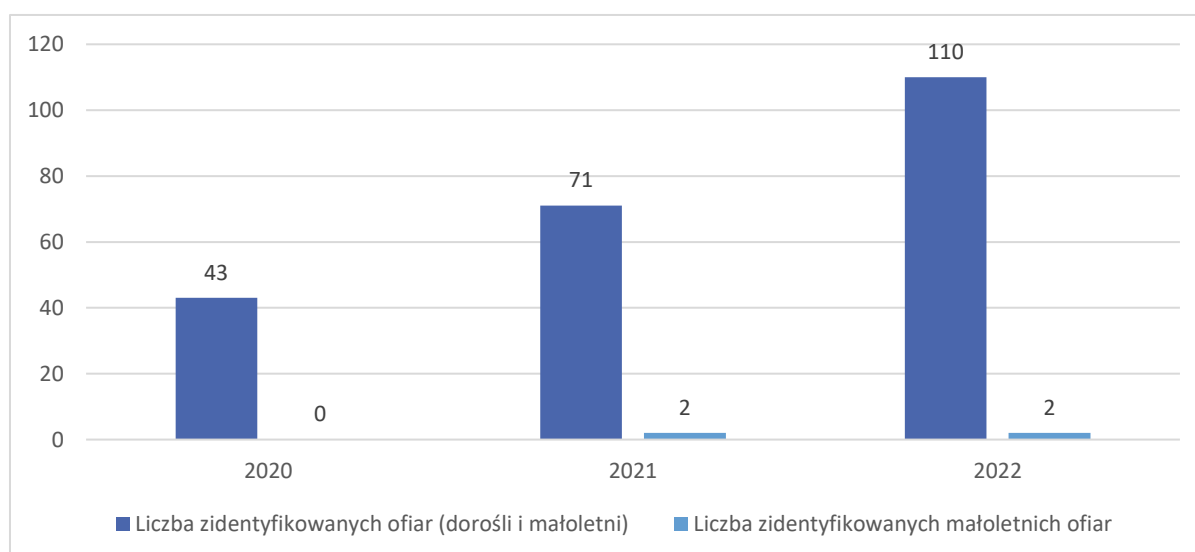

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Straży Granicznej

W roku 2022 wszczęto 4 nowe śledztwa: 2 z obszaru wyzysku do pracy przymusowej i 2 dot. zmuszania do żebractwa. W toku prowadzonych w roku 2022 śledztw przedstawiono zarzut handlu ludźmi 8 podejrzanym (2 obywateli Mołdawii, 5 Polski oraz 1 Ukrainy).

Na 110 ujawnionych domniemych ofiar handlu ludźmi, 106 pochodzi z krajów Ameryki Łacińskiej, takich jak: Meksyk, Wenezuela, Gwatemala, Kolumbia. Cudzoziemcy ze wskazanego regionu geograficznego z uwagi na bardzo trudną sytuację finansową a także polityczną w kraju pochodzenia, wykazują silne dążenie do zaspokojenia potrzeb życiowych, decydując się na podjęcie pracy na terenie Europy, w tym m.in. na terytorium Polski. Osoby te znajdują się w ścisłej grupie ryzyka jako potencjalne ofiary handlu ludźmi. Powyższe potwierdzają wyniki działań podejmowanych przez SG i znaczny wzrost ujawnionych domniemych ofiar handlu ludźmi wśród tej grupy osób.

Wykres 7. Liczba potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych w latach 2020 - 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Straży Granicznej

Przykładowe postępowanie/śledztwo:

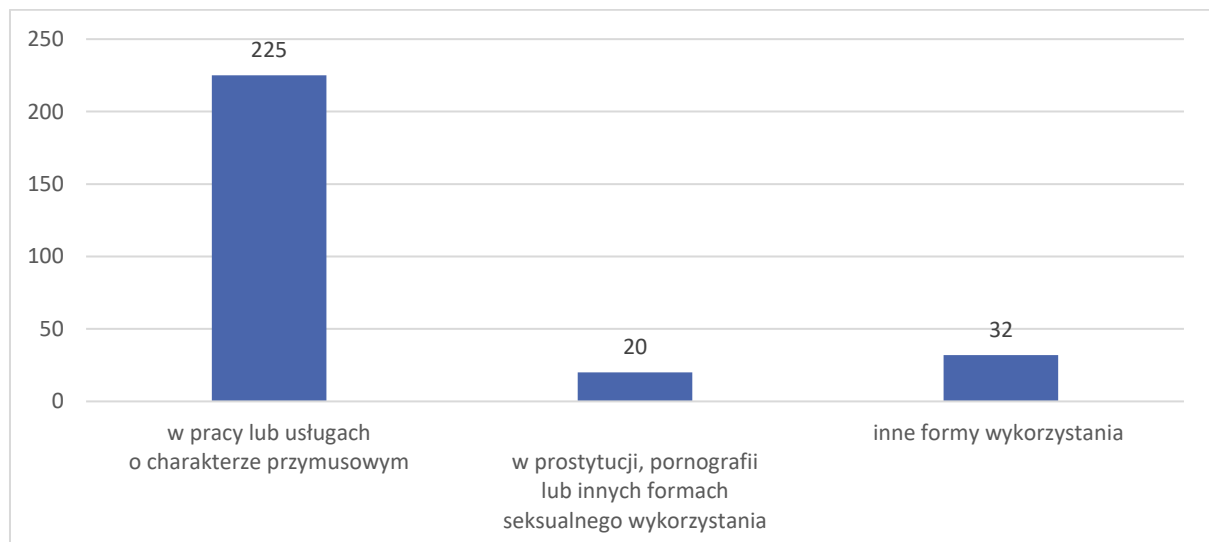
„...W toku prowadzenia czynności ustalono, że 3 osoby powiązane ze sobą rodzinnie przy wykorzystaniu prowadzonej działalności gospodarczej eksploatowały do pracy przymusowej obywateli Ukrainy i Mołdawii. Sprawcy nie wywiązywali się z ustalonych warunków pracy, skłaniali pracowników do wykonywania prac w zwiększonym wymiarze czasu pracy niż pierwotnie ustalony, nie podpisywali umów o pracę na warunkach określonych w oświadczeniach o powierzeniu wykonywania pracy dla cudzoziemców, nie zgłaszali pracowników do obowiązkowego ubezpieczenia społecznego i urzędu skarbowego, potrącali z wynagrodzenia pieniądze na ubezpieczenie, potrącali kwoty za koszty podróży, załatwienie dokumentacji pobytowej, wyrobienie książeczki sanepidu, badania lekarskie oraz segregację śmieci, a także zastraszali deportacją i spowodowaniem postępowania karnego przeciwko pokrzywdzonym....”

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Prokuratura

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Prokuraturę Krajową w 2022 r. najczęstszymi formami wykorzystania osób była praca przymusowa, wykorzystanie w prostytucji, pornografii lub innych formach wykorzystania seksualnego oraz innych formach wykorzystania. Liczba osób pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi w 2022 r. wyniosła 277 osób, w tym 25 małoletnich.

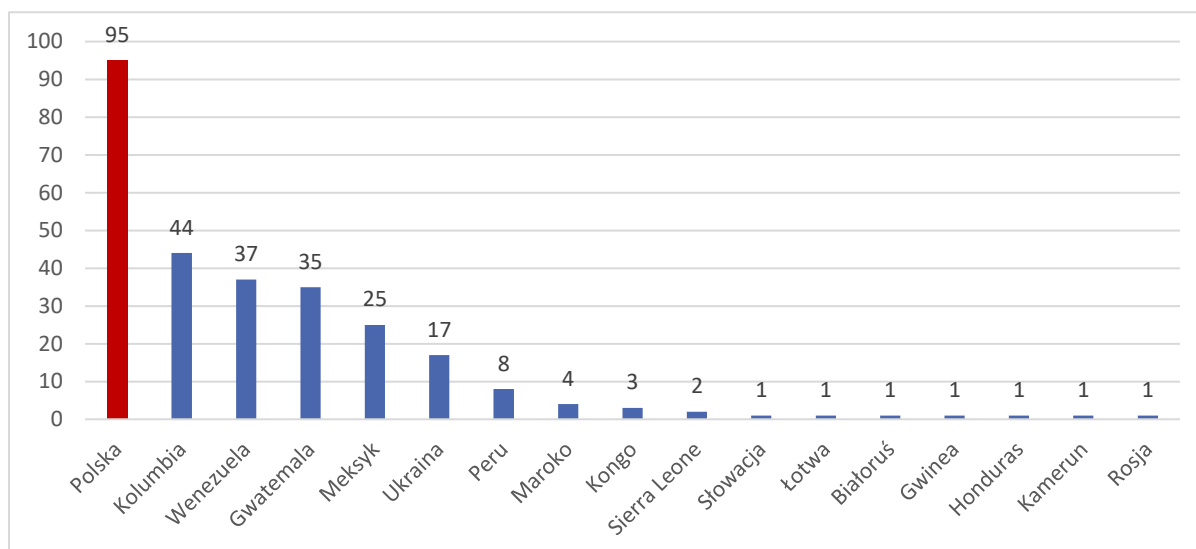
Wykres 8. Charakter wykorzystania pokrzywdzonych w 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Prokuratury Krajowej.

Dane przekazane przez Prokuraturę Krajową w 2022 r. dot. obywatelstwa pokrzywdzonych osób, można zobrazować na poniższym wykresie. Najwięcej osób pokrzywdzonych stanowili obywatele Polski (95 osób) oraz Ameryki Południowej (Kolumbii, Gwatemali, Wenezueli czy Peru). Wśród pokrzywdzonych odnotowano także obywateli UE (Słowacja, Łotwa).

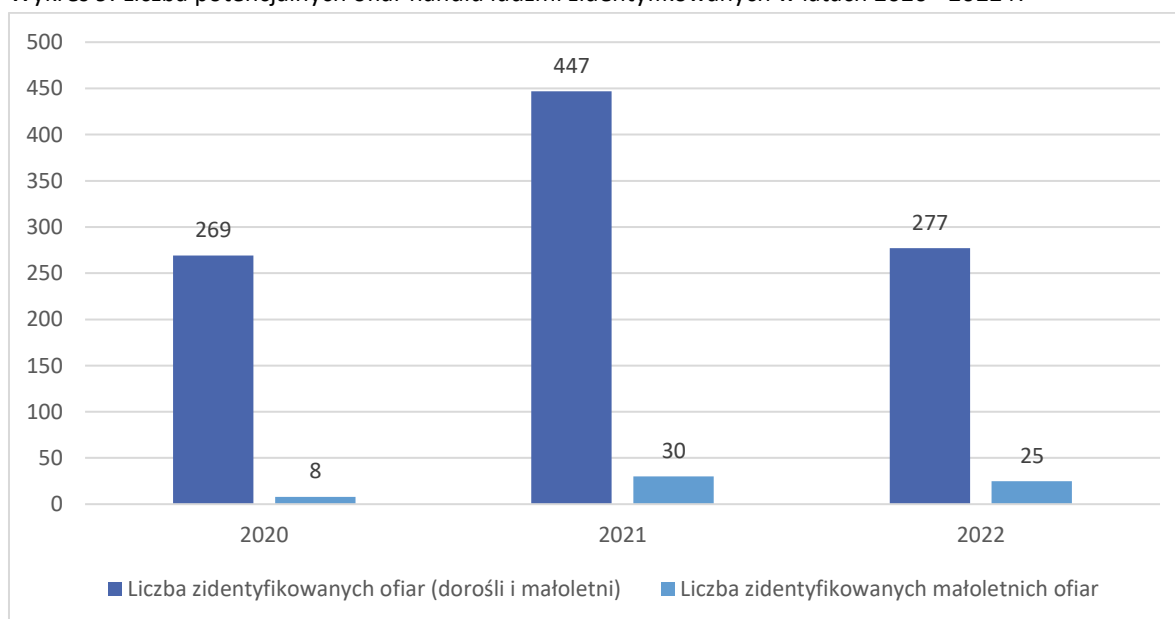
Wykres 8. Kraj pochodzenia osób dorosłych pokrzywdzonych w 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Prokuratury Krajowej.

W 2022 r. odnotowano 17 osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa handlu ludźmi. Wszyscy podejrzani byli obywatelami Polski.

Wykres 9. Liczba potencjalnych ofiar handlu ludźmi zidentyfikowanych w latach 2020 - 2022 r.

Opracowano na podstawie danych Prokuratury Krajowej.

Ministerstwo Sprawiedliwości

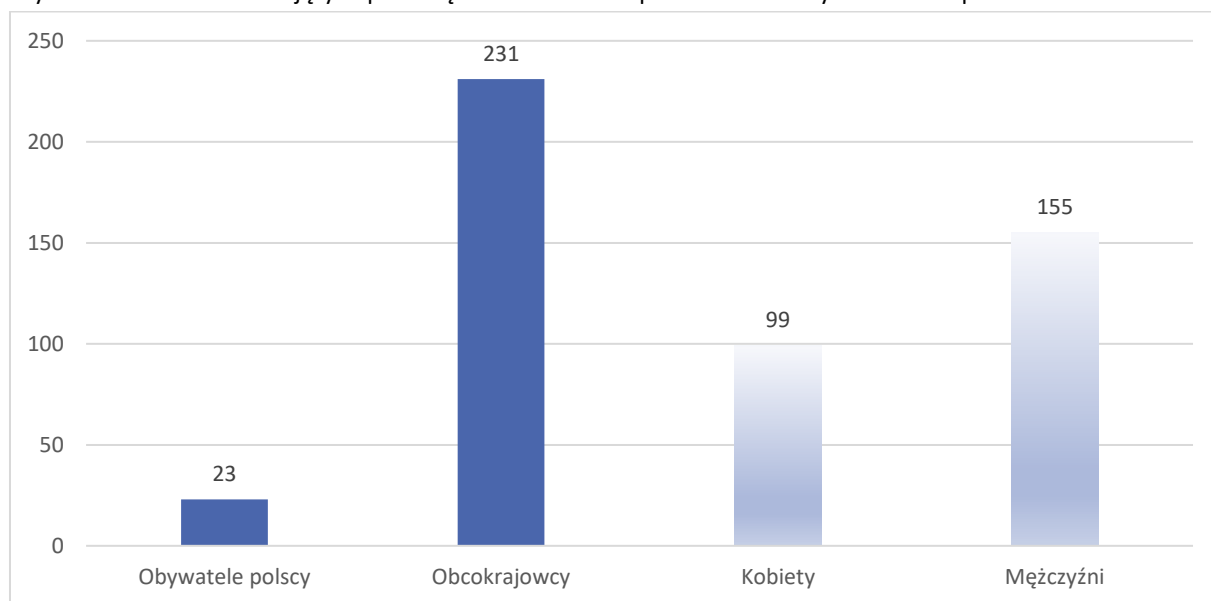
Według danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości w 2022 r. W ramach pomocy udzielonej z Funduszu Sprawiedliwości ofiarom „dotkniętym” przestępstwem handlu ludźmi udzielono pomocy 24 osobom, z czego pokrzywdzonych było 20 (1 świadek oraz 3 osoby najbliższe). Wśród wszystkich osób uprawnionych, które zgłosiły się do miejsc świadczenia pomocy 12 z tych osób stanowiły kobiety, zaś 12 – mężczyźni. W ramach udzielonej pomocy czas, jaki poświęcono na

konsultację z psychologiem wynosił 8 godzin, natomiast pomoc prawną świadczone przez 54 godziny. Jednocześnie ofiarom ww. przestępstwa udzielono 3,5 godziny pomocy tłumacza. Pomoc materialna (związana z zakwaterowaniem, zakupem biletów, bonów żywnościowych, odzieży czy obuwia) dla 24 osób wyniosła 7 048,51 zł.

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi

Według danych KCIK dla ofiar handlu ludźmi, w 2022 r., ze wsparcia centrum skorzystało 254 osób (23 obywateli Polski oraz 231 obcokrajowców), w tym 18 małoletnich. Osoby objęte wsparciem stanowią 99 kobiet i 155 mężczyzn.

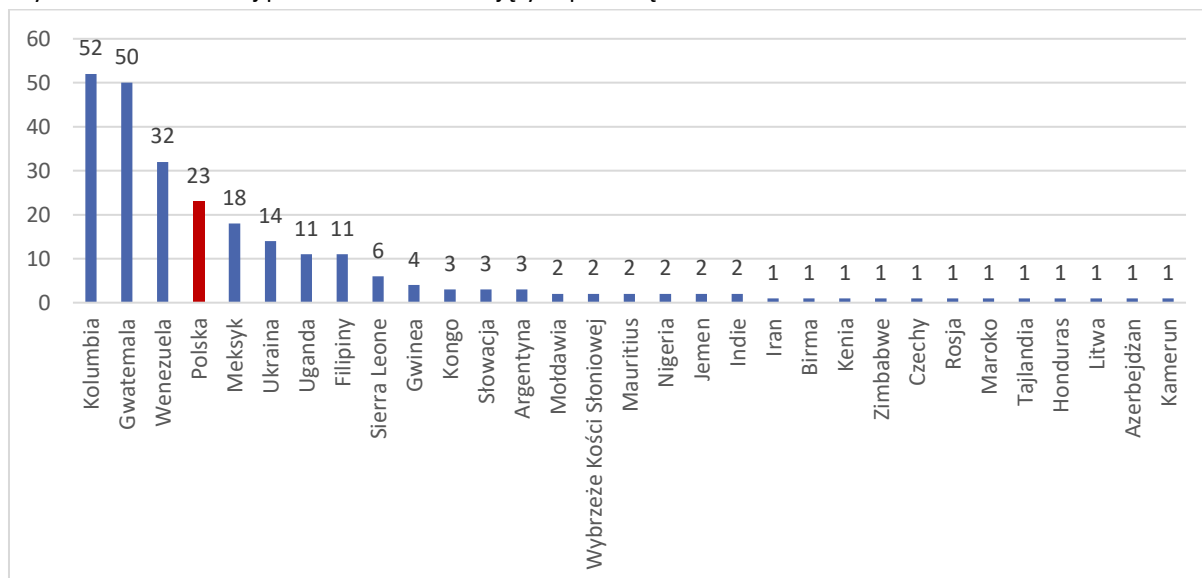
Wykres 11. Liczba osób objętych pomocą KCIK w 2022 r. z podziałem na obywatelstwo i płeć

Opracowano na podstawie danych KCIK.

Poniższy wykres przedstawia liczbę oraz pochodzenie ofiar handlu ludźmi w 2022 r. Najliczniej reprezentowaną grupę osób korzystających ze wsparcia KCIK stanowiły osoby pochodzące z Ameryki południowej (Kolumbii, Gwatemali i Wenezueli). Sporą grupę beneficjentów stanowili również obywatele Polski (23 osoby) oraz Meksyku (18 osób) i Ukrainy (14 osób).

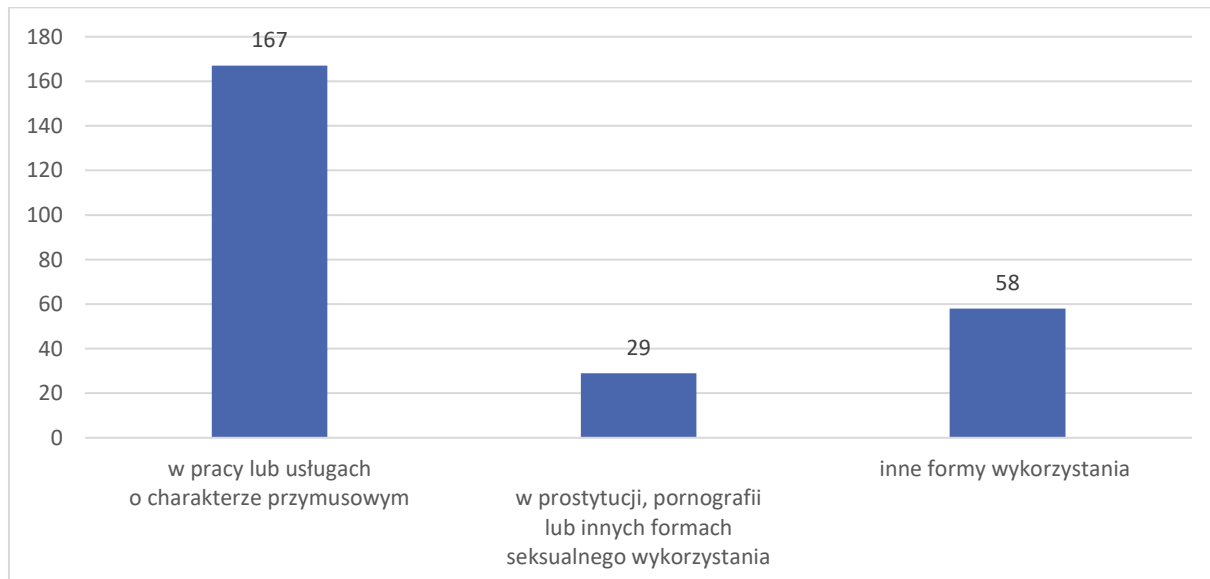
Wykres 12. Liczba i kraj pochodzenia osób objętych pomocą KCIK w 2022 r.

Opracowano na podstawie danych KCIK.

Poniższy wykres obrazuje formy wykorzystania osób objętych pomocą KCIK w 2022 r. Dominującą formą wykorzystania, było wykorzystanie w pracy przymusowej oraz eksploatacja seksualna. Osoby były wykorzystywane również do niewolnictwa domowego, zmuszane do małżeństwa, żebractwa lub popełniania przestępstw.

Wykres 13. Formy wykorzystania osób objętych pomocą KCIK w 2022 r.

Opracowano na podstawie danych KCIK.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Dane statystyczne za I półrocze 2022 r. dotyczące udzielania wsparcia ofiarom handlu ludźmi w systemie pomocy społecznej przedstawiają się następująco:

z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi pomocą społeczną objęto 133 rodziny oraz udzielono wsparcia 79 cudzoziemskim ofiarom handlu ludźmi, w tym:

- 15 cudzoziemców otrzymało zasiłek celowy w formie pieniężnej,
- 64 cudzoziemców otrzymało pomoc w naturze (schronienie, posiłek, niezbędne ubranie).

Dodatkowo, według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r.: w Polsce ogółem jest 167 ośrodków interwencji kryzysowej (OIK), w tym 16 OIK-ów jest przygotowana do przyjęcia ofiar handlu ludźmi.

Urząd ds. Cudzoziemców

W 2022r. pracownicy prowadzący postępowania o udzielenie ochrony międzynarodowej dokonali wstępnej identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi tj. 3 kobiet ob. Demokratycznej Republiki Konga, przypuszczalnie wykorzystywanych w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania.

Ponadto Urząd do Spraw Cudzoziemców jest zobowiązany identyfikować ofiary handlu ludźmi, jako osoby mające szczególne potrzeby, nie tylko bezpośrednio po złożeniu wniosku, ale również w trakcie wszystkich etapów postępowania o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Ocena, czy cudzoziemiec jest osobą, która wymaga szczególnego traktowania w trakcie procedury udzielania ochrony na terytorium Polski w odniesieniu do pomocy socjalnej, jest dokonywana przez:

- lekarza, podczas specjalnej trzystopniowej, wstępnej procedury w filtrze epidemiologicznym w ośrodkach recepcyjnych,
- psychologa lub lekarza, jeśli w trakcie świadczenia pomocy socjalnej pojawią się nowe okoliczności,
- pracowników Departamentu Pomocy Socjalnej Urzędu do spraw Cudzoziemców obecnych we wszystkich ośrodkach dla cudzoziemców, na podstawie ich codziennych rozmów i obserwacji.
- pracowników Departamentu Postępowania Uchodźczych Urzędu do Spraw Cudzoziemców na podstawie oświadczeń cudzoziemca złożonych we wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz w trakcie wywiadu statusowego;
- psychologa, na wniosek pracownika Departamentu Postępowania Uchodźczych Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

Ocena ta dokonywana jest niezwłocznie po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz w każdym czasie do zakończenia postępowania, w przypadku gdy wyjdą na jaw nowe okoliczności dotyczące wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje.

6. Działania zrealizowane w 2022 roku.

W 2022 r. działania MSWiA oraz innych ministerstw, instytucji oraz podmiotów pozarządowych determinowane były przez skutki agresji zbrojnej Rosji przeciwko Ukrainie. Przeprowadzono wiele skoordynowanych działań skierowanych zarówno do uchodźców wojennych jak również do ogółu społeczeństwa oraz do określonych grup społecznych i zawodowych szczególnie narażonych na zjawisko handlu ludźmi m.in. młodzież i osoby bezrobotne oraz obcokrajowcy poszukujący w Polsce pracy.

Wybrane ważne projekty

Działania prewencyjne pod nazwą „Nie ufaj bezgranicznie. Nie stań się ofiarą handlu ludźmi”

W 2022 r. MSWiA wspólnie z Komendą Główną Straży Granicznej zorganizowało działania prewencyjne pod nazwą „Nie ufaj bezgranicznie. Nie stań się ofiarą handlu ludźmi” (dedykowane uchodźcom). Na granicy rozdyskrebowano ulotki (wersje językowe UA i EN) zawierające podstawowe informacje o zagrożeniu handlem ludźmi oraz dane kontaktowe do właściwych instytucji pomocowych dot. handlu ludźmi (przekazano ponad 0,5 mln ulotek).

НЕ ДОВІРЯЙТЕ БЕЗМЕЖНО
щоб не стати жертвою торгівлі людьми

- ЗАРЕЄСТРУЙТЕСЯ У НАЙБЛИЖЧОМУ ПУНКТІ ПРИЙОМУ БІЖЕНЦІВ
- НИКОМУ НЕ ДАВАЙТЕ СВОЇХ ДОКУМЕНТІВ
- НИКОМУ НЕ ДАВАЙТЕ ТЕЛЕФОН
- НЕ ПЛАТІТЬ ГРОШЕЙ ЗА КВАРТИРУ, ДОПОМОГУ
- РАНІШЕ ДОМОВТЕСЯ ПРО ЦІНУ ПОЇЗДКИ
- ЗАПИТАЙТЕ ОСОБУ, З ЯКОЮ МАЄТЕ НАМІР ПОДОРОЖУВАТИ ПРО ТОЧНУ АДРЕСУ, НОМЕР ТЕЛЕФОНУ, ПОПРОСИТЬ ОСОБУ, З ЯКОЮ МАЄТЕ НАМІР ПОДОРОЖУВАТИ, ЩОБ ПОКАЗАЛА ВАМ СВІЙ ДОКУМЕНТ
- ЗАНУТІЙТЕ НОМЕРНИЙ ЗНАК ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ
- ПРОІНФОРМУЙТЕ СВОЇХ РОДИЧИВ КУДИ І З КИМ ВИ ЇДЕТЕ
- СЛУХАЙТЕ СВОЮ ІНТУЇЦІЮ

ТЕЛЕФОНУЙТЕ: **+48 22 628 01 20**

ПАМ'ЯТАЙТЕ, ЩО ВИ ЗАВЖДИ МОЖЕТЕ ПОПРОСИТИ ПРО ДОПОМОГУ

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji #5G #MSWiA

Materiały informacyjne opracowane przez MSWiA oraz KGSG

ПАМ'ЯТАЙТЕ, ВИ ЗАВЖДИ МОЖЕТЕ ЗВЕРНУТИСЯ ЗА ДОПОМОГОЮ

Ви являетесь іноземцем / іноземкою. Ви приїхали в Польщу і відчуваєте загрозу (боїтеся за своє життя), тому що хтось:

- забрав у Вас паспорт, посідчення особи;
- б'є Вас, погрожує, шантажує;
- змушує Вас займатися проституцією, краді, жебракувати, працювати в нелюдських умовах і не платити належні Вам гроші.

ЩЕ ОЗНАЧАЄ, ЩО ВИ МОЖЕТЕ СТАТИ ЖЕРТВОЮ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

ЗВЕРНІТЬСЯ ЗА ДОПОМОГОЮ!

Ви завжди можете отримати допомогу в Національному інтервенційно-консультативному центрі для жертв торгівлі людьми (НИКЦ).

Центр забезпечує:

- телефон довіри - 24h
- цілодобове телефонне обслуговування
- безпечне житло
- медична допомога
- допомога перекладача
- психологічна підтримка
- юридичні консультації
- задоволення основних потреб - продукти харчування, одяг, взуття, засоби гігієни

А якщо Ви вирішите звернутися в правоохоронні органи і будете визнані жертвою торгівлі людьми, Ви також маєте право на:

- соціальний догляд;
- легальне перебування на території Польщі;
- безпечне повернення - якщо Ви вирішите повернутися в свою країну.

Повідомте в поліцію або прикордонну службу.

Розкажіть про свою ситуацію.

Перевірте контакт зі злочинцями.

Зателефонуйте за номером: **+48 22 628 01 20**

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Alert RCB

Uruchomiono alert SMS zawierający wyczerpujące informacje o potencjalnych zagrożeniach oraz numer Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi oraz specjalny

„Uwaga:

Zachowaj ostrożność. Korzystaj tylko ze sprawdzonego transportu. Nie oddawaj swoich dokumentów. W przypadku braku noclegu zwróć się do Policji, Straży Granicznej albo punktu recepcyjnego.

Sprawdzone strony www.ua.gov.pl lub www.pomagamukrainie.gov.pl

W przypadku niebezpieczeństwa zadzwoń pod numer 112 lub na infolinię Urzędu ds. Cudzoziemców +48 47 721 7575 oraz do Krajowego Centrum Interwencyjno – Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi (KCIK) + 48 22 628 01 20.”

policyjny telefon zaufania (udzielane informacje o handlu ludźmi i przestępstwach seksualnych, pedofilii i pornografii dziecięcej). Alerty te docierają do osób przybywających do Polski z terytorium Ukrainy.

Materiały edukacyjne przeznaczone dla osób hiszpańskojęzycznych

W roku 2022 MSWiA odnotowało na terenie Polski znaczący wzrost liczby ofiar handlu ludźmi pochodzących z Ameryki Południowej. Osoby te zostały wykorzystane głównie w pracy przymusowej i są najliczniejszą grupą wśród cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi zarejestrowaną w ubiegłym roku w Polsce. Z danych statystycznych wynika, że w 2022 r. wzrost zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi pochodzących z Ameryki Południowej wynosi 476 % w stosunku do roku 2021 r.

Na podstawie analizy posiadanych danych, w tym informacji zgłaszanych przez Zespoły Wojewódzkie do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi, potwierdzanych przez organy ścigania oraz Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi, podjęto decyzję o wydruku ulotek prewencyjnych (250 000 sztuk) w językach zrozumiałych dla osób pochodzących z krajów takich jak Gwatemala, Kolumbia, Wenezuela czy Meksyk. Celem działania była dystrybucja materiałów za pośrednictwem Zespołów Wojewódzkich do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi m.in. do komend Policji, oddziałów Straży Granicznej, ośrodków pomocy społecznej, urzędów pracy i innych instytucji zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi.

Działania podejmowane przez Komendę Główną Policji

Biurowo Prewencji Komendy Głównej Policji opracowało i wydrukowało dla każdej KWP/KSP po 15 000 sztuk broszury informacyjno-edukacyjnej w języku polskim i ukraińskim „Czy wiesz, że” i „Zachowaj czujność i ostrożność”, które były dystrybuowane przez podległe jednostki na terenie całego kraju, w miejscach, w których mogą znaleźć się potencjalne ofiary handlu ludźmi, m.in. na stacjach kolejowych, dworcach autobusowych, stacjach benzynowych, galeriach handlowych, lotniskach, szkołach.

Oprócz tego Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji opracowało spot w czterech wersjach językowych (polski, angielski, ukraiński oraz rumuński) skierowanego do osób w wieku 16-45 lat planujących wyjazd poza granice kraju, zwłaszcza do uczniów ostatnich klas szkół zawodowych/technicznych/średnich, studentów, osób bezrobotnych i znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej oraz osób. Pierwsza emisja spotu odbyła się 18 października 2022 r. na stronie Komendy Głównej Policji oraz jednostek podległych. Emisja internetowa odbywała się na platformach internetowych grupy Interia.pl i trwała do 20 grudnia 2022 roku. Spot wyświetlono 5 507 116 razy, w tym 4 042 057 razy użytkownik obejrzał materiał do końca. Powyższe działania realizowane były w ramach ogólnopolskiego projektu pn. „Identyfikacja ofiar handlu ludźmi jako podstawa uzyskania wsparcia przez pokrzywdzonego” realizowanego w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Działania podejmowane przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM)

W 2022 roku IOM zorganizowała szkolenia dotyczące identyfikacji i wsparcia potencjalnych ofiar handlu ludźmi oraz współpracy z organami ścigania i organizacjami świadczącymi pomoc ofiarom. Przeszkolono łącznie 531 przedstawicieli następujących instytucji:

- Straż Graniczna – 403 przeszkolonych osób
- Policja – 24 przeszkolone osoby
- Pracownicy WCPR – 24 przeszkolonych osób
- Pracownicy punktów recepcyjnych – 20 przeszkolonych osób
- Przedstawiciele organizacji pozarządowych – 40 przeszkolonych osób
- Władze lokalne (Urzednicy Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego) – 20 przeszkolonych osób.

W ramach zapobiegania handlowi ludźmi i budowania świadomości osób z doświadczeniem migracji oraz lokalnej społeczności na temat zwiększonego ryzyka wystąpienia zjawiska handlu ludźmi związanego z kryzysem humanitarnym i wojną w Ukrainie, IOM opracowała i rozdystrybuowała materiały informacyjne w postaci plakatów i ulotek w pobliżu przejść granicznych, w punktach tranzytowych i ośrodkach pobytowych. Ponadto, pracownicy IOM pracujący w terenie podejmowali działania informacyjne i interwencyjne w obliczu zagrożenia handlem ludźmi, głównie poprzez nawiązywanie współpracy ze Strażą Graniczną lub policją w sytuacji podejrzenia zagrożenia.

IOM zorganizowała dobrowolny powrót do kraju pochodzenia 48 osobom, które zostały uznane jako ofiary handlu ludźmi. Osoby te powróciły do Kolumbii, Gwatemali, Wenezueli oraz Meksyku. Ponadto, w 2022 roku IOM udzieliła wsparcia 2 obywatelom Polski, którym udzielono pomocy reintegracyjnej po powrocie do kraju.

Działania prewencyjne podejmowane w regionach

Zespoły Wojewódzkie do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi regularnie organizowały wydarzenia adresowane do ogółu społeczeństwa lub do konkretnych grup zawodowych i społecznych. Szczegóły działań podejmowanych w regionach można znaleźć w sprawozdaniu z realizacji KPD za 2022 r. pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/krajowy-plan-dzialan-przeciwko-handlowi-ludzmi-na-lata-2022-2024>

7. Podsumowanie

Aktualna sytuacja na granicy polsko-ukraińskiej oraz polsko-białoruskiej daje możliwość uaktywnienia się różnego rodzaju grup przestępczych dążących do osiągnięcia szybkiego zysku poprzez wykorzystanie dramatycznego położenia osób uciekających przed agresją militarną i katastrofą humanitarną. Tło wojenne oraz przemieszczanie się dużych grup uchodźców wymaga zwrócenia szczególnej uwagi na problematykę przeciwdziałania postawom patologicznym czy niegodziwemu traktowaniu ludzi. Handel ludźmi jest przestępstwem wieloczynnościowym, a sprawcy stosują szereg środków celem skutecznego zwerbowania i wykorzystania ofiar. Najczęściej są to metody dotyczące wprowadzania w błąd co do oferowanej pracy lub charakteru związku emocjonalnego pomiędzy werbownikiem a przyszłą ofiarą (tzw. metoda „na miłość”). Ofiary stają się więc silnie uzależnione od sprawców zarówno materialnie, jak i emocjonalnie.

W obliczu tych szczególnych zagrożeń należy skupić się przede wszystkim na grupie dzieci i kobiet mogących stosunkowo łatwo stać ofiarami przestępstwa handlu ludźmi.

Zwiększona liczba osób migrujących do Polski wskazuje również na wzrost popytu na pracę w niektórych sektorach, takich jak rolnictwo, budownictwo czy prace sezonowe. To z kolei może prowadzić do wykorzystywania migrantów w pracy, gdzie mogą zostać pozbawieni praw pracowniczych, ubezpieczenia czy godziwego wynagrodzenia. W takich warunkach ofiary są jeszcze bardziej narażone na wyzysk, a grupy przestępcze mogą korzystać z ich bezradności, aby osiągnąć łatwy zysk.

Wzmocnienie dialogu społecznego, współpraca z organizacjami pozarządowymi, związkami zawodowymi i innymi interesariuszami może przyczynić się do zwiększenia świadomości na temat pracy przymusowej oraz ogólniej zjawiska handlu ludźmi w Polsce. Działania obejmujące kampanie społeczne, działania monitorujące i raportujące przypadki wystąpienia tego przestępstwa oraz ochrona ofiar z pewnością będą miały wpływ na ograniczenie zjawiska handlu ludźmi.

Współpraca międzynarodowa jest kluczowa w walce z handlem ludźmi. Polska wzmocnia współpracę z krajami regionu, krajami pochodzenia ofiar oraz organizacjami międzynarodowymi. Wymiana informacji, koordynacja działań i ściganie przestępców zaangażowanych w handel ludźmi są niezbędne do skutecznego zwalczania tego przestępstwa.

8. ABC Pomocy

Dane teleadresowe instytucji i organów pozarządowych udzielających pomocy ofiarom handlu ludźmi

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi

W ramach zadania publicznego pn. „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi”, którego celem jest zabezpieczenie potrzeb ofiar handlu

ludźmi – obywateli polskich, obywateli UE lub cudzoziemców oraz osób zagrożonych procederem, prowadzony jest całodobowy telefon zaufania oraz telefoniczne poradnictwo prewencyjne.

Tel. +48 22 628 01 20

Telefon zaufania działający całą dobę (24/7)

Komenda Główna Policji

Wydział do walki z handlem ludźmi

Tel. (22) 60-148-33 (sekretariat)

E-mail: handelludzmi@policja.gov.pl lub dzwoniąc pod numer: **664 974 934**.

Funkcjonariusze Policji obsługują infolinię od 6.00 do 22.00. W godzinach nocnych zgłoszenia i wszelkie informacje można nagrać na sekretarkę, a funkcjonariusze kontaktować się będą z osobami zainteresowanymi przekazaniem informacji.

W sytuacjach zagrożenia życia bądź zdrowia należy dzwonić pod numer alarmowy **112** lub **997**.

Międzynarodowa Organizacji ds. Migracji (IOM) w Polsce

Polska jest członkiem IOM od 1992 roku. Krajowe Biuro IOM w Warszawie działa od 2002 roku i prowadzi projekty w zakresie promowania i wspierania uregulowanej migracji i integracji imigrantów, zwalczania handlu ludźmi, pomocy w dobrowolnym powrocie i reintegracji oraz działania informacyjne i szkoleniowe mające na celu zwiększanie świadomości na temat zjawisk migracyjnych. IOM udziela również bezpośredniego wsparcia osobom z doświadczeniem migracyjnym w tym osobom dotkniętym przez wojnę w Ukrainie.

Infolinia Migrant Info: **22 490 20 44** - czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 9.00 do 17.00

Cudzoziemcy zainteresowani uzyskaniem pomocy w dobrowolnym powrocie proszeni są o kontakt telefoniczny z pracownikami IOM pod numerem **666 34 34 66**,

lub mailowy: iomwarsawavr@iom.int

lub skorzystanie z aplikacji online avr.iom.pl

Organizacje pozarządowe

[La Strada – Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu](#)

Telefon zaufania: **+48 22 628 99 99*** (pomoc, porady)

- od poniedziałku do czwartku w godzinach 9 – 18
- w piątki w godzinach 9 – 14

*we środy w godzinach 14 – 18 dyżur w języku rosyjskim

Telefon dla klientów wietnamskojęzycznych: **+48 22 621 56 18**

Biuro fundacji: **+48 22 622 19 85** (telefon administracyjno-biurowy)

E-mail: strada@strada.org.pl

<https://www.strada.org.pl/>

Stowarzyszenie PoMOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej

Tel. interwencyjny: **511 801 161**

Informacja o możliwościach pomocy - pomoc@Po-MOC.pl

Biuro Stowarzyszenia: tel. **+48 32 255 38 69**

E-mail: biuro@Po-MOC.pl

<https://www.po-moc.pl/pl>

Fundacja Light House

E-mail: biuro@fundacjalighthouse.pl

Tel. interwencyjny: **881 22 33 33**

Armia Zbawienia

E-mail: armia.zbawienia@armia-zbawienia.pl

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć

E-mail: biuro@pomocprawna.org, porady@pomocprawna.org

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

E-mail: <https://fdds.pl/szukasz-pomocy/>

tel. 116 111 Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży (czynny 24 h)

tel. 800 100 100 – Telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dziecka

Fundacja ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych

Numery linii wsparcia

+48 22 654 70 70 - z telefonów stacjonarnych w Polsce

+48 22 654 70 70 – dla połączeń z zagranicy

+48 22 654 70 70 – dla połączeń z telefonu komórkowego

Caritas Polska

<https://caritas.pl/szukam-pomocy/>

Fundacja Czas Wolności

E-mail: biuro@czaswolnosci.pl

Warszawa 2023

Opracowano w Departamencie Spraw Międzynarodowych i Migracji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji